

Neubauer Ignác Testvérei, Unokatestvére És Barátai Társaságában

A bal oldali ülő alak én vagyok a képen. Mellettem jobbra, egy kissé hátrább Dezső bátyám látható, mögötte Márton bátyánk áll bekötött fejjel. Mellettem, középen az unokatestvérem, Pinhasz nagybátyám fia, Preisz Mariusz ül és a barátaink, zsidó fiúk: a jobb oldalon Grósz Móricz ül, és Lebovics Gers áll. Emlékbe csináltattuk a képet. Kisdobronyban készült, 1940-ben, és anyámnak sikerült megőriznie a csodával határos módon. Én 1924. március másodikán születtem, Nagykaposon. A magyar nevem Ignác, a zsidó Nuszen-Leib. Hatan voltunk testvérek. 1925-ben született Duvid öcsém. A születési anyakönyvi kivonatában a magyar neve, ha nem tévedek: a Dezső szerepel. Mordhe, aki a születési anyakönyvi kivonatban Mártonként szerepelt, 1927-ben jött a világra. Chaim-Smil, vagyis Sándor 1929-es. Az első lánytestvérem Hermina, zsidó nevén Haja-Cire 1930-ban született. A legfiatalabb testvérem, a másik húgom Helena, zsidó nevén Haja, 1934-es. A szüleim vallásos emberek voltak. Tiszteletben tartották a zsidó hagyományokat. Minket, gyerekeket is arra tanítottak, hogy soha, sehol ne jelenjünk meg fedetlen fővel. Simlis sapkát hordtunk, otthon és a héderben pedig kipát viseltünk. Megtartottuk a zsidó ünnepeket és a sábátot. Anyám kóser konyhát vitt. Hároméves koromban kezdtem héderbe járni. Az öcséim úgyszintén. A héderben korán reggel kezdődtek a foglalkozások. Ősszel és télen még sötétben keltünk föl és indultunk el. Anyám ébresztett föl, hiába sírtam, hogy még aludni akarok. A héderből hét körül engedtek minket haza, és ilyenkor kellett megírnunk a másnapi leckét. Játékra nemigen maradt idő. Amikor aztán nyolcévesen megkezdtem az iskolát, egyáltalán nem maradt szabadidőm. Kisdobronyban két állami általános iskola működött, egy cseh és egy magyar. A szüleim valami miatt a magyar iskolába adtak be, jöllehet akkoriban a cseh volt a hivatalos államnyelv. A fivéreim és a leánytestvéreim viszont a cseh iskolába jártak. Reggelenként változatlanul a héderben kezdtem a napot. Imádkoztunk, tanultunk egy kicsit. Utána hazaszaladtam reggelizni, majd irány az iskola. Iskola után otthon megebédeltem, ebéd után pedig visszamentem a héderbe, ahol este nyolcig, kilencig tartott a tanítás. Hazatérve még meg kellett csinálni a házi feladatokat, azt is, amit az iskolában és azt is, amit a héderben adtak föl. Akadtak olyan zsidó gyerekek, akiknek a szülei

nem törődtek azzal, hogy milyen eredményt érnek el az iskolában, számukra csak az volt a fontos, hogy a gyerekük jó előmenetelű legyen a héderben. Az apám viszont úgy gondolta, hogy a héderben is meg az iskolában is jól kell teljesítenem. Nehéz feladat volt, gyakran éjszakába nyúlóan gubbasztottam a leckéim fölött. A gyerekek tizenhárom éves korukig jártak a héderbe. A rebbe fölkészítette a tanítványokat a bár micvóra. A zsidó hagyományoknak megfelelően 1937-ben váltam felnőtté, akkor töltöttem be a tizenharmadik életévemet. Szombaton a rabbi kihívott a Tórához, hogy fölolvassak belőle egy fejezetet. Első alkalommal ölthettem magamra a táleszt. A szüleim az ima után megvendégelték a jelenlévőket süteménnyel és vodkával. Anyám este ünnepi vacsorát tálalt föl a családnak. Mindenki megköszöntött, ünnepi volt a hangulat. A héder befejezése után azok, akik megengedhették maguknak, a jesivában folytatták a tanulmányaikat. Ilyesmiről nem is álmodhattam, szegények voltunk, én voltam a legidősebb fiúgyermek, segítenem kellett a családnak. 1938-ban fejeztem be az iskolát. A testvéreim még tanultak, így én lettem az egyedüli kenyérkereső a családban, mivel apám ekkor már nagyon sokat volt beteg. Semmihez sem értettem, inasnak elszegődni nem tudtam valamilyen mester mellé, mert a család éhezett volna. Fölcsaptam árusnak. A faluból Ungvárra vittem az árut, ahol zsidó házaknál próbáltam túladni rajta. Hamarosan kialakult az állandó vevőköröm. Anyám baromfitenyésztésbe fogott, tyúkot, kacsát, libát nevelt. A faluban tojást, tyúkot, borjúhúst vettem, amit aztán eladtam. Az anyám által nevelt baromfit is én értékesítettem. Így kerestem meg a család kenyerét. Nehéz volt, de nem haltunk éhen. Kárpátalja 1938-ban ismét magyar fennhatóság alá került [Ekkor még nem került egész Kárpátalja magyar fennhatóság alá, csak Ungvár és Munkács környéke, amelyek az első bécsi döntéssel kerültek vissza átmenetileg Csehszlovákiától. Kárpátalját 1939 márciusában szállták meg a magyar csapatok. -- A szerk.]. Eleinte tulajdonképpen minden rendben volt. De aztán hamarosan, már 1938-ban megkezdődött a zsidók zaklatása. Igaz, ezt mi eleinte nem érzékeltük, legfeljebb a gazdagok. 1939-ben megjelentek a zsidóellenes törvények [lásd: zsidótörvények Magyarországon]. A zsidókat kitiltották a felsőoktatási intézményekből, a hadseregből. Ez volt az antiszemitizmus nyílt, állami formája, még csak nem is próbálták leplezni. 1944-ben Pészah utolsó napján a községházán kifüggesztettek egy hirdetményt, amelyen az állt, hogy másnap, vagyis vasárnap minden zsidó jelenjen meg a községháza előtt. Az összes kisdobronyi zsidó odament. A mi családunk is, hiánytalanul. Ott voltak az édesanyám nővérei a családjaikkal, és ott volt édesanyám apja, Mojse is. Szekérre ültettek, és Ungvárra vittek minket. Az ungvári gettót a téglagyárban alakították ki. 1944. május huszonnegyedikén fölsorakoztattak minket a gettó kapujánál. A téglagyárból annak idején keskeny nyomtávú vasúton szállították el a készterméket. A síneken egy szerelvény gördült a bejáráshoz, amely nem rendes, hanem a téglák szállítására használt, tető nélküli vagonokból állt. A csendőrök irányításával fölszálltunk a kocsikba. A kocsiplatók keskenyek voltak, de mindegyikre legalább száz-százhusz embert hajtottak föl. Sokan még leülni sem tudtak, az egymás mellett álló emberek szorosan egymáshoz préselődtek. Elvittek minket valamilyen állomásra, ahol át kellett szállnunk egy másik, teljesen zárt vagonokból álló szerelvényre. Elindultunk Auschwitzba?